

Etelä- Pohjalainen Osakunta läheltä tarkasteltuna

Syrän kultaa, kieli kun puukoo. Etelä-Pohjalaisen Osakunnan vaiheita 1908–2008. Toim. Klaus Lindgren. Etelä-Pohjalainen Osakunta 2011. 623 s.

Täytettyään sata vuotta Etelä-Pohjalainen Osakunta julkaisi juhlakirjan, joka käsittelee osakunnan vaiheita sen alkua ajoista 2000-luvulle. Kyseessä on 45 osakunnan jäsenen ja muutaman ulkopuolisen asiantuntijan kirjoittama kokoomateos. Historiatoimikunta on halunnut saada aikaiseksi mahdollisimman kattavan ja monisävyisen

teoksen, jonka tutkimukseen perustuvat artikkelit, muistelut ja henkilökuvaukset kertovat osakunnan jäsenistön toiminnasta.

Kirjalle valittu muoto selitty osittain sillä, että kyseessä on osakunnan neljäs historia. Edellinen kirja, joka käsitteli osakunnan vaiheita 1950-luvun alusta 1980-luvulle, julkaistiin niinkin äskettäin kuin vuonna 2001. Pääasiallisesti Hannu Kontsaksen kirjoittamana se tarkastelee Etelä-Pohjalaista Osakuntaa pitkälti Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan osana kuvaten sitä, miten osakunnan jäsenet ovat ottaneet osaa ylioppilaiden aatteellisiin, kulttuurisiin ja poliittisiin pyrkimyksiin.¹ Siinä taustoitetaan melko laajasti se poliittisen radikalismien aalto, joka muutti osakuntaa 1960-luvun lopulla ja joka johti myös siihen, että pohjalaisten osakuntien yhteistyöelimen Pohjalaisen Valtuuskunnan hallintoa yritettiin muuttaa.

Osakunnan uusin historia ja kaantuu neljään osioon. Ensimmäisessä ja toisessa osassa osakunnan vaiheet kuvataan lähinnä aate- ja tapahtumahistorian näkökulmasta samalla kun luodaan katsaus sen organisaatiomuutoksiin ja toimintaan sekä sen taidekokeilmaan, lippuun ja muihin symboleihin. Kolmas osa koostuu henkilökohtaisista muisteluista, ja viimeinen osa sisältää inspektoreita ja kunniajäseniä käsitteleviä pienoiskirjoituksia. Kirjassa on myös toimihenkilöiden luetteloita ja jonkun verran tilastotietoja.

Kirjassa julkaistu runsas aineisto antaa epäilemättä sekä monisävyisen että yksityiskohtaisen kuvan osakunnan toiminnasta, temaattisesta tai ajallisesta näkökulmasta on vaikeata löytää aukkoja. Artik-

keleiden ja muistelujen suuri määrä on mahdollistanut sen, että viimeisimmätkin vuosikymmenet käsitellään melko monipuolisesti, mutta ratkaisu on tuonut mukanaan myös sen, että kirjoittajien lähestymistavat vaihtelevat.

Kirjan toimittaja Klaus Lindgren luo johdantoartikkelissaan katsauksen maakunnan historiaan ja osakuntalaitoksen varhaisempiin vaiheisiin. Toisessa artikkelissa hän käsittelee Etelä-Pohjalaisen Osakunnan sisäistä kehitystä. Sen hallinto pysyi pitkään suurin piirtein muuttumattomana. Vielä 1960-luvulla jäsenet kokoontuivat viikoittain päättämään osakunnan yhteisistä asioista inspektorin tai kuraattorin johdolla, varsinaista hallitusta ei ollut. Laajempi organisaati uudistus vietiin läpi seuraavan vuosikymmenen alussa seurauksena siitä, että osakuntalaisille oli alettu vaatia parempia osallistumismahdollisuuksia ja laajempaa edustuksellisuutta osakunnan päätöksenteossa. Samoihin aikoihin poliittisten kerhojen keskinäinen kilpailu lisäsi osakuntakokousten kävijämääriä. Osakuntalaisten tunnelmista ja tahdosta samastua maan poliittisen elämän käytäntöihin kertoo osaltaan se, että osakuntakokous ryhtyi valitsemaan pääministerin, joka esitti valmiin hallituslistan osakunnan kokoukselle hyväksyttäväksi. Pian siirryttiin kuitenkin puhumaan hallituksen puheenjohtajasta ja jäsenistä. Juhlakirjan artikkelit osoittavat, että ylioppilaskunnan politisoituminen 1970-luvun alussa toi mukanaan suuria muutoksia juuri eteläpohjalaisten osakuntatoimintaan.

Osakunnan jäsenet ottivat jo vuosikymmenen lopussa etäisyyttä poliittisiin ryhmiin ja niiden edustamiin aatteisiin. Ilmapiri muuttui perusteellisesti ja eteläpohjalaisten viettäessä 75-vuotisjuhlansa juhla-lisuudet järjestettiin akateemisia perinteitä noudattaen. Poliittisten kerhojen tilalle alettiin perustaa alueellisia kerhoja, jotka järjestivät

illanviettoja ja pitivät yhteyttä kotikuntaan. Yhteenvedona Klaus Lindgren toteaa, että osakunta nykyään on monessa mielessä tiiviimpi sosiaalinen yhteisö kuin aikaisemmin; yhdessäolo ja akateemisten perinteiden ylläpito muodostavat tärkeän osan sen toiminnasta.

Jouko Kokkonen analysoi osakunnan jäsenmäärän kehitystä ja sen jäsenistön koostumusta 2000-luvun alkuvuosille saakka. Jäsenmäärä oli 1960-luvulla voimakkaassa kasvussa ja saavutti huipunsa vuonna 1968, jolloin osakuntalaisia oli yli 1 100. Seuraavalla vuosikymmenellä jäsenmäärä alkoi vähetä, mikä ilmeisesti oli sidoksissa osakuntien päätökseen ryhtyä itse kantamaan jäsenmaksua sekä muitten ylioppilasjärjestöjen (aineyhdistysten) kasvavaan vetovoimaan. Vaikka on hyviä syitä olettaa, että Helsingissä opiskelevat eteläpohjalaiset ovat pysyneet uskollisina osakunnalleen, on moni seikka vaikuttanut siihen, että jäsenmäärän lasku on jatkunut 2000-luvun alkuun saakka.

Huomattava osa kirjan artikkeleista käsittelee osakuntatoimintaa jäsenten näkökulmasta. Tämä ei koske ainoastaan kirjassa julkaistuja lyhyempiä artikkeleita ja muisteluja, vaan myös sen laajempia tutkimuksia. Esimerkkinä voidaan mainita Hannu Kontsaksen laaja selvitys osakunnan kronikkaan eli aikakirjaan tehdyistä tervehdyksistä ja muista kirjoituksista. Vuoteen 2008 mennessä osakuntalaisten kronikka koostui jo 23 erillisestä niteestä.

Eteläpohjalaisten juhla-kirja sisältää vain poikkeustapauksissa vertailuja muiden osakuntien toimintaan. Ilmeistä on, että eräiden kysymysten tarkastelu olisi hyötynyt, jos huomiota olisi kiinnitetty enemmän pohjalaisten osakuntien vuorovaikutukseen ja niiden muilta omaksumiin vaikutteisiin. Useat artikkelit käsittelevät ystävyyssuhteita ulkomaalaisiin osakuntiin, erityisesti Viron merkittävimpään ylioppi-

1. Hannu Kontsas: Etelä-Pohjalainen Osakunta. Historia vuoteen 1983. Toimittanut ja täydentänyt Mikko Huhtamies. Etelä-Pohjalainen Osakunta 2001.

lasjärjestöön Eesti Üliopilaste Seltsiin ja Uppsalassa toimivaan Norrlands nationiin. Ystävyysuhteiden solmiminen ja ylläpitäminen on esimerkki siitä, että Etelä- ja Pohjois-Pohjalainen osakunta sekä Vasa nation ovat hyötäneet toistensa toiminnasta ja aloitteellisuudesta. Luonnollisesti osakuntien toiminnassa on myös yhteisiä piirteitä.

Etelä-Pohjalainen Osakunta on huolehtinut siitä, että sen historiasta on ilmestynyt teoksia säännöllisesti. Satavuotisjuhlakirjan artikkelit käsittelevät osittain uudesta näkökulmasta tapahtumia ja asioita, joista on kirjoitettu aikaisemmin osakunnan piirissä. Kirja valaisee samalla osakunnan uusinta historiaa sen jäsenten näkökulmasta.

– JOHN STRÖMBERG